

Kedves Hetedikes!

Ebben a munkafüzetben érdekesebbnél érdekesebb szövegeket olvashatsz a tudomány, a kultúra, a sport, a szórakozás témaköréből. A hozzájuk kapcsolódó feladatok megoldása közben mind jobb eredményt érhetsz el a szövegek megértésében. Erre a képességedre nemcsak az iskolában – majdan a továbbtanuláskor –, a különböző tantárgyak tanulása során lesz szükséged, hanem a magánéletedben is. Meg kell tanulnod eligazodni a szövegek világában, fel kell tudnod használni az ott szerzett információkat.

A feladatok mindegyikénél pontszámokat találsz, s a feladatsorok végén az összesítést. Ez nem jelenti azt, hogy ezek felmérések lennének. A feladatok közös ellenőrzése, javítása során pontozhatod magad. Az elérhető pontszám és az általad elért pontszám ismeretében képet kaphatsz arról, hogy milyen szintű a szövegértő képességed. Ebben az értékelésben segít a következő táblázat, amelyben a százalékos határokat olvashatod és értelmezheted. A százalékkértéket úgy kaphatod meg, ha az általad elért pontszámot elosztod az elérhető pontszámmal.

0–50%	51–64%	65–80%	81–90%	91–100%
Nem megfelelő	Elfogadható	Közepes	Jó	Kiváló

A **jegyzetek pontozásakor** a következőket kell figyelembe venni:

- A jegyzet tartalma legyen összhangban a szöveg tartalmával!
- A jegyzet tagolása tükrözze a szöveg tartalmát (egyezzen meg a bekezdéseivel)!
- Könnyen áttekinthető legyen!
- Csak a lényeget tartalmazza: kulcsszavakat, adatokat (pl.: számadatok, időpontok stb.), neveket, helyszíneket stb.!
- Ne legyenek benne mondatok! Kivétel a szó szerinti idézet.
- Szó- vagy szószerkezetszintű legyen!
- Tartalmazza az összefüggéseket!
- Legyenek benne rövidítések, ha a szöveg úgy kívánja, ábrák, jelek!
- Ne legyen benne súlyos helyesírási hiba!
- A külalak megfelelő, azaz az írás jól olvasható legyen!

A jegyzetre 10 pontot, a jegyzetrészletre 5 pontot kaphatsz. Minden – az értékelési szempontsorban – felsorolt hibáért 1, illetve 0,5 pontot kell levonni.

A szövegek olvasásához jó szórakozást, a feladatok megoldásához figyelmet, kitartást, pontosságot kívánok:

A szerző

Mauszólosz síremléke

A Föld legősibb remekművei közé tartozik a világ hét csodája. Először egy föníciai író számolt be róluk egyik epigrammájában a Kr. e. 2. században. Antipatrosz a következő remekműveket vette fel a listájára: Kheopsz fáraó piramisát a mai Kairó közelében, Babilonban Szemiramisz függőkertjeit, az olimpai Zeusz-szobrot, Artemisz templomát Epheszoszban, Mauszólosz halikarnasszoszi síremlékét, a rhodoszi Kolosszust és az alexandriai világítótornyt.

Epheszosz városától alig 110 kilométerre, déli irányban, Kis-Ázsia délnyugati csücskében fekszik Bodrum, egy török kisváros, amelyet az ókorban Halikarnasszosznak neveztek. Itt állt az ötödik világcsoda, Mauszólosz, káriai uralkodó nagy hírű síremléke.

Mauszólosz a Kr. e. 377. esztendőben került – apja, Hekatomnosz halála után – Kária fejedelemség trónusára. Halikarnasszosz középpontjában hatalmas kiterjedésű agorát építtetett ki. A tér fölé emeltette Árész hadisten templomát. Mauszólosz a piactér és a templom közötti térségre álmodta meg azt az épületet, amely majd az idők végezetéig híressé teszi a nevét. A görög művészetért rajongó fejedelem úgy döntött, hogy síremlékét Hellász legjelentősebb építészeivel építteti fel, ezért pályázatot hirdetett.

A pályázatot Szathürosz és Phütheosz görög építész nyerte meg. Az öt óriási lépcsőfokból álló alapzat egy 33 x 39 méteres alapterületű földdarabra épült. Erre került a robusztus, 27 x 33 méteres alaprajzú, csaknem kocka alakú középső rész. Az alapzat és a középső kocka együttes magassága a 22 métert is meghaladta. A középső rész fölött emelkedett a tulajdonképpeni síremlék. Belső kamráját 39, egyenként 11 méter magas oszlop fogta körbe. Az oszlopcsarnokot egy 24 lépcsőfokból álló piramis alakú tető óvta az időjárás viszontagságaitól. A piramis csúcsát márványból faragott quadriga (négyesfogat) díszítette. A teljes síremlék 42 méter magas volt. Ez valószínű forradalmi újításnak számított, mivel a korabeli görög építészek inkább vízszintes irányban növelték az épületek kiterjedését. Mauszólosz síremléke viszont a magasba törekedett, mint az ókori Egyiptom piramisai és néhány perzsa nagykirály síremléke. Az uralkodó végső nyughelye tehát több kultúra vonásait egyesítette magában.

Mauszólosz nem láthatta a befejezett épületet, mert Kr. e. 353-ban meghalt. Az építkezést felesége folytatta, aki egyben a húga volt, és egyiptomi hatásra örökölte a trónt. Artemiszia saját magának is pompás emlékművet állított, ugyanígy az építmény tetejét ékesítő négyesfogatot Mauszóloszsal együtt hajtják. A történetírók szerint a fejedelemnek nem tetszett volna, hogy a királynő ilyen módon magának is emlékművet állított.

A síremlék építését elrendelő fejedelem neve fogalommá vált. Azóta számtalan uralkodó emeltetett magának díszes síremléket, amelyeket mauzóleumnak hívnak.

(Hans Reichardt nyomán)

MAUSZÓLOSZ 3,05 MÉTER MAGAS SZOBRÁT A MAUSZÓLEION ROMJAI KÖZÖTT TALÁLTÁK MEG. MA A LONDONI BRITISH MÚZEUMBAN TALÁLHATÓ

1. Válaszolj a következő kérdésekre!

Ki számolt be először a világ hét csodájáról? _____

Hol élt? _____

Mikor élt? _____

Mivel foglalkozott? _____

Milyen műfajú szövegben sorolta fel a remekműveket? _____

Hol található ma Mauszólosz szobra? _____

6

2. Írd egymás mellé az összetartozó számokat és betűket!

1. *a mai Kairó*

2. *Babilon*

3. *Olimpia*

4. *Epheszosz*

5. *Halikarnasszosz*

6. *Rhodosz*

7. *Alexandria*

A) *Zeusz-szobor*

B) *Mauszólosz síremléke*

C) *Artemisz temploma*

D) *Kolosszus*

E) *Kheopsz fáraó piramisa*

F) *Világítótorny*

G) *Szemiramisz függőkertjei*

_____, _____, _____, _____, _____, _____, _____

7

3. Pótold a hiányzó szavakat az alábbi mondatokból!

Halikarnasszosz _____-Ázsia _____ csücskében található. Ma _____ a neve. Tőle _____ irányban alig _____ kilométerre fekszik Epheszosz városa, ahol valaha a világ _____ csodája, _____ volt látható.

7

4. Fogalmazd meg, milyen kapcsolatba hozhatók Mauszólosszal a következő személyek!

Szathürosz – _____ *Artemiszia* – _____

Hekatomnosz – _____ *Phütheosz* – _____

Árész – _____

5

5. Írd le a síremlék 18. századi rekonstruált rézmetszete alapján az ismert adatokat!

1. _____ m 2. _____ m

3. _____ m 4. _____ m

4

6. Készíts rövid szómagyarázatot egy diáklexikon számára a következő szavakról!

agora: _____

mauzóleum: _____

quadriga: _____

3

7. Bizonyítsd be, hogy Mauszólosz rajongott a görög művészetért, ugyanakkor ápolta az egyiptomi hagyományokat is!

3

Összesen: _____ **35**

Az MP5¹ használata

Köszönjük, hogy az általunk forgalmazott terméket választotta. Termékeink a biztonság és a megbízhatóság jegyében készültek. Használat előtt kérjük, olvassa el a kezelési útmutatót, és kövesse a benne leírtakat, hogy az Ön által vásárolt készülék minél tovább megőrizze a minőségét, valamint biztonságosan működjön.

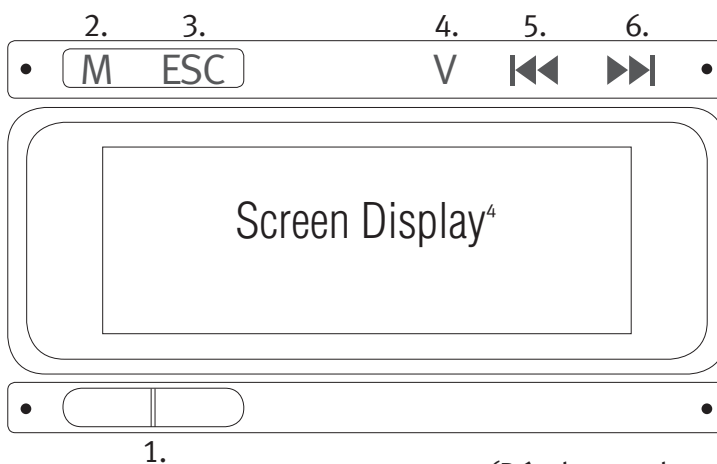
Figyelem!

1. Ne használja a készüléket forró, poros, magas páratartalmú helyen.
2. Kérjük, ne dobálja a készüléket, ne rázza a TFT² képernyőt, mert megrongálódhat.
3. A következő esetekben kérjük, töltsen fel a készülékét:
 - alacsony töltési szint,
 - a rendszer magától vagy elindítás után kikapcsol,
 - nem reagál a gombnyomásokra.
4. Ne szakítsa meg a folyamatot formattálás³ vagy letöltés alatt, mert a lejátszó elromolhat, és az adatok eltűnhetnek.
5. A készülék nem vízálló.
6. A gyártó nem vállal felelősséget adatvesztésért, ha az megrongálódásból ered.

A kezelőszervek leírása

1. Bekapcsoló gomb (váltás, lejátszás, pillanatállj, zárfunkció)
2. M gomb (menü, megerősítés)
3. ESC gomb (vissza a menühöz)
4. V gomb (hangerő szabályozása)
5. ◀◀: előző – visszatekerés – hangerőcsökkentés a V gomb megnyomása után
6. ▶▶: következő – előretekerés – hangerőnövelés a V gomb megnyomása után

(Részlet egy használati útmutatóból)

¹ MP5: olyan MP4 lejátszó, amely többféle videoformátumot ismer, és nagy a kijelzőjének mérete. Az MP4-en nemcsak zene (MP3), hanem egyféle videoformátum is lejátszható.

² TFT: Thin Film Transistor [szin film tranzisztör] vékonyfilmes tranzisztoros kijelző. Minden egyes képpontja egy tranzisztorból (elektromos jelek erősítésére, kapcsolásra használt eszköz) áll, amely aktív állapotban világító pontot tud előállítani.

³ FORMATTÁLÁS: formázási folyamat. Az adatok fogadásához, tárolásához és azok visszakereséséhez szükséges adatnyilvántartási rendszer alapjainak létrehozása.

⁴ SCREEN DISPLAY: [szkrín diszplej]: képernyőkijelző

1. Érvelj a használati útmutatók elolvasása mellett!

3

2. Mi lehetne az MP5-öt forgalmazó cég jelmondata a szöveg alapján?

2

3. Karikázd be, hol nem érdemes használni az MP5 lejátszót!

vonaton, strandon, szaunában (gőzkabin), szobában, barlangban, autóban, építkezésen

3

4. Milyen jelek utalnak arra, hogy a készülék lemerülőben van, illetve lemerült?

3

5. Mi a következménye a formattálás megszakításának?

1

6. Írd le, hogyan növelhető a készülék hangereje!

2

7. Tegyéél + jelet abba a karikába, amelyik MP-re vonatkozik a megállapítás!

	MP3	MP4	MP5
<i>Alkalmas zenehallgatásra.</i>	☐	☐	☐
<i>Többféle formátumú videót le tud játszani.</i>	☐	☐	☐
<i>Nem lehet rajta videofilmet nézni.</i>	☐	☐	☐
<i>Nem csak zenehallgatásra alkalmas.</i>	☐	☐	☐
<i>Csak zenét lehet rajta hallgatni.</i>	☐	☐	☐
<i>Csak egyféle formátumú videót képes játszani.</i>	☐	☐	☐

6

Összesen: 20

Nagyerdei Kultúrpark

NAGYERDEI KULTÚRPARK

H-3001 Debrecen, Ady Endre út 1. Pf. 181

E-mail: kulturpark@satrax.hu

Állat- és Növénykert: (52) 310-065

Vidámpark: (52) 413-515, fax: (52) 315-864

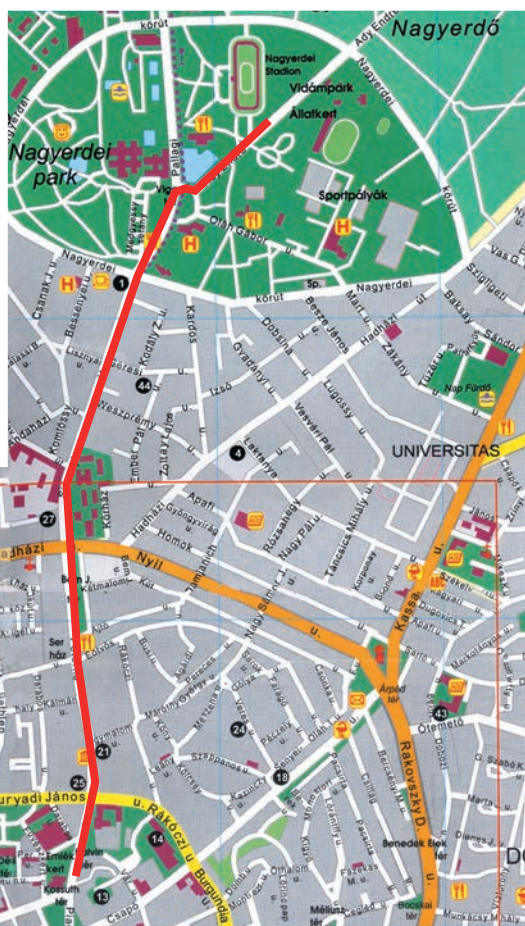

Állat- és Növénykert:

1 Bejárati pénztár	25 Oroszlán
2 Ajándékbolt	26 Gólyástó
3 Büfé	27 Emu
4 Játsszótér	28 Nagymacsák
5 Pávasor	29 Kísragadozók
6 Majmok	30 Papagájok
7 Víziló	31 Sörényes juh
8 Póniló	32 Háziállatok
9 Istálló	33 Vízimadarak
10 Iroda	34 Kenguru
11 Strucc	35 Ragadozó madarak
13 WC	36 Magyar szürke, anti-
lop, zebra
14 Uhu	37 Láma
15 Galambok	38 Zsiráf
16 Madárröppe	39 Gazdasági udvar
20 Díszmedence	40 Lovaspálya
22 Teknősök	41 Sportpálya
23 Tigris	42 Étterem
24 Medve	

Vidámpark:

1 Bejárati	6 WC
2 Elvarázsolt kastély	7 Mini Magyarország
3 Óriáskerék	8 Meglepetés
4 Gyermek vidámpark	9 Gokart
5 Kanyargó	10 KRESZ-park
	11 Dodzsem
	12 Kilátó
	13 Hullámforgó
	14 Föld körüli pálya
	15 Repülő csészealj
	16 Lovasforgó
	17 Büfé
	18 Kisvasút
	19 Iroda
	20 Gazdasági udvar

1. Válaszolj a következő kérdésekre!

Mi a Nagyerdei Kultúrpark levelezési címe?

Melyik telefonszámot hívnád fel, ha érdeklődni szeretnél a Vidámpark nyitva tartásáról?

Mi a Nagyerdei Kultúrpark internetes elérhetősége? _____

Állatkerti látogatásokat alkalmából szakvezetést is kértek.

Milyen számon kell az igényeiteket elfaxolnotok? _____

4

2. A térképen látható számmal válaszolj, hogy hol találsz!

a ragadozó madarakat: ____, az oroszlánokat: ____, a vízilovat: ____, a lámákat: ____,

zebrákat: ____, a háziállatokat: ____, a díszmedencét: ____

7

3. A térkép elkészülte óta nagy változások történtek az Állat- és Növénykertben!

a) Javítsd ki a számokhoz tartozó megnevezéseket, ha

- az emu és a strucc helyet cserélt!
- a papagájok helyére galambok költöztek!
- a tigris elfoglalta a gólyás tavat, mert megnagyobbították a kifutóját!
- a pávasor helyére tanösvény került, azóta a pávák szabadon sétálnak a parkban!
- a Mini Magyarország területén most tevék élnek!

5

b) Az új létesítményeket te jelöld be a térképen!

- 43 Kazuár: a strucc új helye mellett, az Oláh Gábor utca felé eső oldalon.
- 44 Afrika-röpdé: a kazuár kifutójától délnyugatra, az ösvény bal oldalán.
- 45 Zsiráfház: az Afrika-röpdétől délkeletre, a műjégpálya oldalán.
- 46 Papagájröpdé: szemben a Zsiráfházzal, az út túloldalán.
- 47 Játsszótér és kisállat-simogató: a vízilovakkal szemben, az Ady út felőli oldalon.
- 21 Szarvasok, őzek: a kisvasút által leírt körben helyezték el őket.
- 22 Trópusi ház: az Elvarázsolt kastély és az Óriáskerék közötti épületben.

7

4. Melyik létesítmény, látnivaló esik a legközelebb és a legtávolabb a Vidámpark bejáratától?

Legközelebb: _____ Legtávolabb: _____

2

5. Sorold fel, mi mellett halad el közvetlenül a vidámparki kisvasút!

5

6. Döntsd el, hogy igazak-e a következő állítások! I = igaz, H = hamis.

A Nagyerdei Kultúrparkban két büfé található. _____

A Vidámpark területén semmilyen változás nem történt. _____

Az étterembe a Nagyerdei Kultúrpark területéről is be lehet menni. _____

A gólyák a helyükön maradtak. _____

A Nagyerdei Kultúrparkban több mesterséges tó, medence is található. _____

5

Összesen: _____ 35

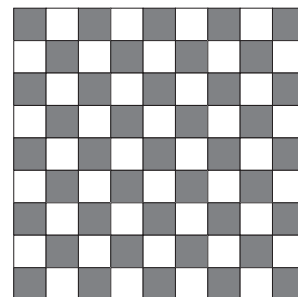
Hódító

A hódító érdekes játék, mely korong alakú dámapábukkal, házi-
lag készített táblán is játszható.

Tábla: a játékot egy 81 mezőt tartalmazó (9 x 9-es) táblán játsszák.

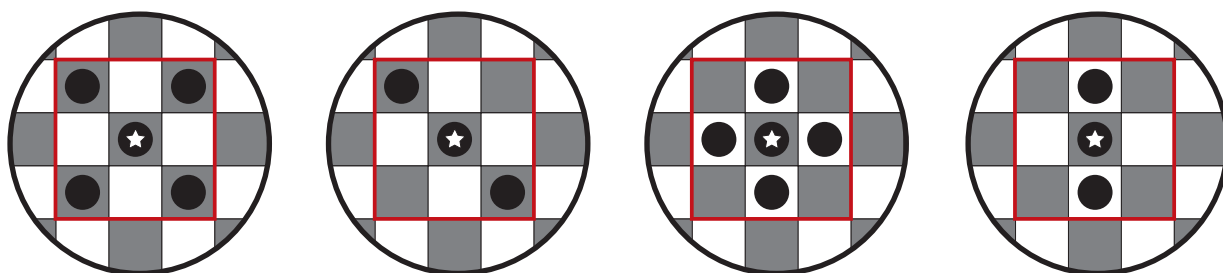
A középső kilenc mezőt (melyet erődnek nevezünk) megvastagított
vagy színes vonal jelöli.

Bábuk: a két játékos egy-egy csapat bábuval rendelkezik. A csapa-
tok eltérő színűek, és nyolc közönséges és egy külön jellel ellátott
bábuból, a királyból állnak.

A játék célja: a játékosok megkísérlik bevenni a központi erődöt a
négy lehetséges mód valamelyikével. Az ábrákon látható négy elfoglalási terv közül csak
egyét kell kiválasztani az adott játékban, még a játék megkezdése előtt. Egy következő
játékban természetesen egy másik elfoglalási tervben is meg lehet állapodni.

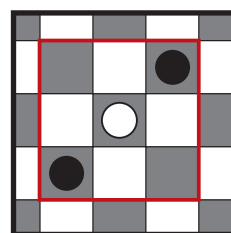
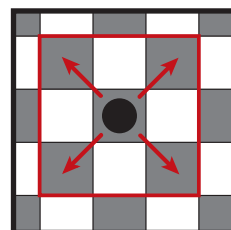
Elfoglalási tervek

Játékkezdés: a játékosok elhelyezik a bábuikat a táblán. Az egyik csapat
bábui a bal sarokban sorakoznak fel 3 négyzetszer 3 négyzetet elfoglalva,
a királyt középre fogva. A másik csapat hasonló módon átlósan szem-
ben áll. A játékosok felváltva lépnek, egyszerre csak egyet.

Lépés: minden bábu egy mezőt léphet átlós irányban előre vagy hátra úgy,
hogy a játék folyamán a bábu mindig azonos színű mezőn tartózkodjon.

Száműzés: ha a játékos foglyul ejti ellenfelei bábuikat, átlósan saját bábuja
közé fogva (úgy, hogy mindhárom bábu azonos színű mezőn áll), „szám-
űzheti” az elfogott bábút a tábla bármely azonos színű mezőjére.

(A Nagy játékkönyv alapján)

1. Húzd alá, mi igaz a hódító nevű játékra!

*táblás játék, társasjáték, páros játék, csapatjáték, logikai játék, stratégiai játék, szabadtéri
játék, szobai játék*

2. Válaszolj a következő kérdésekre!

Hányan játszhatják a hódító nevű játékot? _____

Összesen hány bábura van szükség a játékhoz? _____

Hányféle bábura van szükség? _____

Milyen a dámabábu? _____

Mivel helyettesítheted a dámabábut? _____

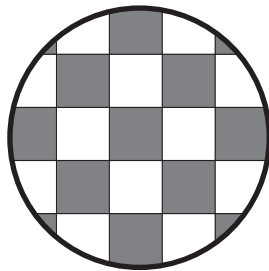
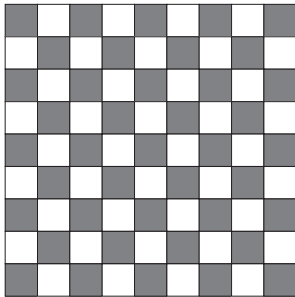
Miből készíthetnéd a játéktáblát, ha nincs fatáblád? _____

6

3. Bizonyítsd be, hogy a hódító olcsó játék!

1

4. Jelöld be az ábrába az erődöt és a játékkezdéshez felállt két csapatot! Rajzolj mellé egy általad kiválasztott elfoglalási tervet!

2

5. Fogalmazd meg egy felnőtt számára, ki a játék győztese! Ismertesd az elfoglalási módokat is!

Elfoglalási módok: _____

5

6. Karikázd be a lépésszabályra vonatkozó igaz állításokat!

Minden irányba lehet egy mezőt lépni. A játékosok felváltva lépnek. Csak átlósan lehet lépni, legalább egyet. Csak egy mezőt és csak átlósan szabad lépni. Legfeljebb egyet lehet lépni minden irányba. Csak azonos színű mezőre lehet lépni. A játékosok egymás után lépnek.

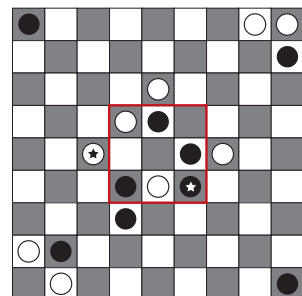
4

7. A játékban Tibi a fekete bábukkal, Zsolti a fehér bábukkal játszik. A 4. elfoglalási tervet választották. A tábla állása a következő:

a) Ki kinek a bábuját küldi száműzetésbe?

b) Jelöld nyíllal, te hová száműznéd az elfogott bábut!

c) Ki áll nyeresre a játék jelenlegi állása szerint? _____

3

Összesen: 25

Múmiák Magyarországon

A címet elolvasva joggal merülhet fel benned: ugyan már, hogyan lennének Magyarországon múmiák? Hiszen nem vagyunk Egyiptomban. Bár őseink mesterségesen, balzsamozással nem törekedtek a holttestek konzerválására, azért Magyarországon is vannak múmiák. Eddig kb. négyszázat találtak. Napjainkban is vizsgálják őket a tudósok: régészek, antropológusok.

Az ismert magyarországi múmiák közül néhányat balzsamozással próbáltak megővni az enyészettől, mint például József nádor és családtagjainak földi maradványait.

Máskor a sós víz konzerválta a testeket. Az 1849 februárjában lezajlott vízaknai csatában hősi halált halt honvédek holttestét sebtében a sóbánya vízzel telt gödrébe rejtették. Amikor 41 évvel később megtalálták őket, szinte teljesen épek voltak.

Sokkal gyakoribb eset a spontán kiszáradás, mumifikálódás. Ez a véletlenek összejárásakor következik be. Ilyen esetben jól vizsgálhatók a belső szervek, a haj, az izomzat és az erek. A mumifikáció létrejöhet az egész testen vagy néhány testrészben. Ez utóbbira példa Szent István királyunk jobb keze, a Szent Jobb, amely a mellkason elhelyezkedve, a zárt koporsóban és kriptában kiszáradva a mai napig épen maradt. A gyors kiszáradás során a holttest elveszíti víztartalmának 80-90 százalékát, ezért egy felnőtt súlya kb. 10 kg lesz, a test elfeketedik.

A magyarországi múmiák nagy része a templomok kriptájából kerül elő. Ezekben a pincseszerű fülkékben és járatokban sajátos levegő, páratartalom és mikroklíma alakul ki, ami kedvezőtlen a bomlást elősegítő bacilusok számára. Közismert mondás, hogy a pápai bencés templom kriptájában „nem vénülnek a holtak”. Vácott szintén egy templom kriptájában tártak fel 18–19. századi mumifikálódott emberi maradványokat. A 264 teljesen vagy részlegesen mumifikálódott tetem óriási jelentőségű a kutatások szempontjából, mivel fennmaradtak az anyakönyvek és a ruházatok is. Ezért a biológiai vizsgálatok mellett komplex vizsgálatok elvégzésére is lehetőség van az egykor élt emberről, életéről és haláláról.

A múmiák természetesen nem tekinthetők igazán hazánk jellegzetesen felbukkanó emberi maradványainak. Kis számuk miatt vizsgálatuk és megőrzésük rendkívül fontos. Nem tekinthetők turisztikai szenzációnak, mint Egyiptomban, Dél-Amerikában vagy éppen Palermóban, ahol a kapucinusok kriptájának a falán kampókra elhelyezett és mumifikálódott holttestek lógnak, amiket a hozzátartozók időnként át is öltöztetnek. Nem említhetünk egyetlen toulouse-ihoz [tolúzi] hasonló magyarországi példát sem, ott ugyanis a kriptába helyezés előtt a holttesteket a kolostor harangtornyában szárították. Nálunk vagy orvosok voltak, akik megpróbálták dacolni a mulandósággal, és konzerválni igyekeztek arra érdemes személyeket, vagy pedig a véletlen vezetett a megőrződés e sajátos formájához.

(Tóth Gábor antropológus írása nyomán)

1. Vizsgáld meg a címet! Mi a szerepe? Értelmezd 2-3 mondatban az olvasottak tükrében!

2. Nézz utána a következő szavak jelentésének, és írd rövid magyarázatot hozzájuk!

antropológus: _____

konzervál: _____

spontán: _____

kripta: _____

mikroklíma: _____

5

6

3. Húzd alá a tételmondatokat!

4. Írd egymás mellé az összetartozó számokat és betűket!

1. balzsamozás	A) vízaknai honvédek	1. _____
2. sós víz	B) pápai bencés templom kriptája	2. _____
3. spontán kiszáradás	C) József nádor és családja	3. _____
4. templomok mikroklímája	D) Szent Jobb	4. _____
	E) váci templom kriptája	

5

5. Indokold meg, hogy a hazai múmiák nagy része miért templomi kriptákból került elő!

3

6. Sorold fel, mi tartozik a komplex vizsgálatok körébe!

2

7. Írd le röviden, miről vált híressé Palermo és Toulouse!

2

8. Állítsd helyes sorrendbe a szöveg vázlatpontjait! Fogalmazd meg a hiányzót!

Orvosok vagy a véletlen, A spontán kiszáradás, A sós víz konzerváló hatása, A templomok mikroklímája, József nádor és családjának maradványai

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

6

Összesen: 30

A Forma-1 diadalútja

A Forma-1 az egyik legnépszerűbb sportesemény a világon, ha a közvetítések nézettségi statisztikáját nézzük. A futamokat évente márciustól októberig minden második hétfőjén rendezik meg.

Az autóversenyzés története gyakorlatilag egyidős az autó feltalálásával. Tíz évvel később, ahogy Carl Benz [karl] és Gottlieb Daimler [gotláb dajmler] 1895 júniusában útjára bocsátotta az első benzines kocsit, 22 versenyző részvételével Párizs–Bordeaux [bordó]–Párizs között megtartották az első autóversenyt. A benzines autók mellett indultak gőz- és villanymeghajtású kocsik is. A versenyt Emile Levassor [emil lövasször] nyerte, aki az 1200 km-es távot 48 óra 48 perc alatt tette meg.

1906-ban a Le Mans [lö mans] Autóklub minden neves autógyártó céget meghívott a Francia Nagydíjra. A poros, háromszögben haladó versenypályán megrendezett első nagydíj győztese a magyar Szisz Ferenc volt egy Renault [rönó] kormányra mögött.

Az egyes országok autóklubjai 1904-ben hozták létre nemzetközi szövetségüket FIA (Fédération Internationale de l'Automobile) [federésön internesenél dö lö automobil] névvel. 1945-ben a FIA, a Nemzetközi Autószövetség az autósportra világszerte érvényes szabályokat állított össze. A versenyeken kizárólag 1500 köbcentiméteres, kompresszoros motoros autókkal lehetett indulni. Ez volt a FIA egyes számú szabálya. Ezért kezdték el a másfél literes formulát Forma-1 néven emlegetni.

1. Nézz utána, mit jelentenek a következő kifejezések!

nézettségi statisztika: _____

kompresszor: _____

formula: _____

3

2. Válaszolj a következő kérdésekre!

Mikor találták fel Benzék a benzines autót? _____

Milyen távol van Párizstól Bordeaux? _____

Milyen alakú volt az első Francia Nagydíjon a versenypálya? _____

Ki nyerte az első Francia Nagydíjat? _____

Mit jelent magyarul a FIA rövidítés? _____

Hány liter az 1500 köbcenti? _____

6

3. Karikázd be, kb. hány km volt az átlagsebessége az 1895-ös első autóversenyt nyert kocsinak!

240 km/h 204 km/h 24 km/h 44 km/h 22 km/h 224 km/h

1

4. Tegyél fel kérdéseket, amelyek egy-egy bekezdés lényegére vonatkoznak!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

4

5. Adj címet az illusztrációnak!

1

6. Rendezd táblázatba a szövegben szereplő időpontokat és eseményeket!

Időpont	Esemény

10

7. Készíts plakáttervet az első autóversenyre!

5

Összesen: 30

II. Rákóczi Ferenc

I. Rákóczi Ferenc és Zrínyi Ilona fia 1676. március 27-én született a Sátoraljaújhelyhez közel eső Borsiban. Anyai nagyszülei: Zrínyi Péter és Frangepán Katalin, apai nagyszülei: II. Rákóczi György és Báthori Zsófia. Édesapja nem sokáig örülhetett a fiú örökösnek, mert július 8-án elhunyt. II. Rákóczi Ferencnek volt egy nővére és bátyja, aki kisgyerekkorában meghalt. Özvegy édesanyja 1682-ben a kurucok ifjú vezéréhez, Thököly Imréhez ment másodszer feleségül.

Amikor Thökölyt a hadiszerencse elhagyta, török földre távozott. A munkácsi vár védelmét feleségére hagyta, aki 1686. március 15. és 1688. január 17. között hősiessé védte a rábízott erődítményt. A kis Rákóczi édesanyja mellett élte át Munkács ostromát, amely azonban árulás következtében az ellenség kezére került.

A hős asszonyt gyermekeivel fogolyként Bécsbe vitték. Lányával együtt zárdában helyezték el, fiát jezsuitákkal neveltették. A fiú a neuhausi [nojhaúzi] kollégiumban és a prágai egyetemen tanult.

II. Rákóczi Ferenc 1694-ben feleségül vette Sarolta-Amália hesseni hercegnőt, és Magyarországon telepedett le, ahol megdöbbenve tapasztalta a nép nyomorát. Bár az 1697-es hegyaljai felkelés vezetését még nem vállalta, de Bercsényi Miklós rábeszélésére évekkel később cselekvésre szánta el magát.

1700-ban XIV. Lajos francia királyhoz fordult segítségért, de árulás következtében börtönbe vetették, ahonnan felesége szöktette meg. Lengyelországba menekültek. Rákóczit itt keresték fel a tiszaháti felkelők. 1703. május 6-án a fejedelem kiadta brezáni kiáltványát, amelyben harcba hívta az országot a Habsburg-elnomás ellen. A küzdelem az ország függetlenségéért, a rendi kiváltságok védelméért, a vallási sérelmek orvoslásáért, a gazdasági fejlődésért folyt. Sajnos a szabadságharc 1711-ben elbukott.

Rákóczi előbb Lengyelországban, majd XIV. Lajos udvarában élt. 1717-ben a Porta meghívására Törökországba utazott. A török kormány 1720-ban Rodostót jelölte ki tartózkodási helyéül. Az emigrációban jelentős irodalmi és tudományos munkát folytatott. A rodostói emigránsok 1735. április 8-án veszítették el utolsó reménységüket, vezérlő csillagukat, szeretett fejedelmüket.

(Bánhegyi Ferenc nyomán)

1. Készítsd el II. Rákóczi Ferenc családfájának részletét a szöveg alapján!

2. Válaszolj a következő kérdésekre!

Hány éves volt II. Rákóczi Ferenc, amikor édesanyja férjhez ment Thökölyhez? _____

A munkácsi vár elestekor? _____

Nőülésekor? _____

A brezáni kiáltvány kiadásakor? _____

A szabadságharc bukásakor? _____

Halálakor? _____

6

3. Nézz utána a *Magyar értelmező kéziszótárban*, kik voltak a jezsuiták!

2

4. Sorold fel, mi lett a következménye Zrínyi Ilona és gyermekei életében a munkácsi vár elestének!

3

5. Fogalmazd meg, milyen szerepet játszott Rákóczi életében XIV. Lajos!

2

6. Másold le a Rákóczi-szabadságharc célkitűzéseit!

4

7. Írd az eseményhez a megfelelő évszámot!

A Rákóczi-féle szabadságharc _____ *II. Rákóczi Ferenc halála* _____

II. Rákóczi Ferenc házasságkötése _____ *Munkács ostroma* _____

Thököly és Zrínyi Ilona házasságkötése _____ *I. Rákóczi Ferenc halála* _____

6

8. Készítsd el a szöveg szószerkezetszintű vázlatát!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

6

Összesen: 38

Lábsztori

A lábszag rendkívül kellemetlen tud lenni, gyakran kerülhetünk roppant kínos helyzetbe: vendégségben, orvosnál, amikor cipőnk levételére kényszerülünk. Ennél kínosabb már csak az, ha randin derül ki a dolog.

A lábszag kialakulása összetett folyamat. Egyrészt szerepe van a fokozott izzadásnak, verejtékezésnek, másrészt bizonyos kórokozók, elsősorban gombák elterjedésének.

Az izzadás a melegben normális folyamat, nyáron hőháztartásunk ezáltal marad egyensúlyban. Ereink kitágulnak, a hőleadás nő, miközben hőmérsékletünket minimálisra igyekszünk csökkenteni. Az izzadás tehát testünk normális reakciója. Másról van szó, ha túlzott mértékűvé válik. Ilyenkor lép üzembe szimpatikus idegrendszerünk, rendszerint amikor valami stressz, izgalom ér minket. Lehet ez órai felelés vagy akár egy randevú. Ilyenkor gyorsabban ver a szívünk, vérnyomásunk emelkedik, pupillánk kitágul, torkunk kiszárad, végül kezünk, lábunk, hajlataink izzadni kezdenek. Ez önmagában is elég kínos, főleg ha műszálas zoknit viselünk, és nem szellőző edzőcipőt. A hatást jobb nem részletezni.

A lábszag terjedésének másik oka a már említett gombák megtelepedése. A gombák kedvelik a meleg, nyirkos helyeket, így az izzadt, nedves láb, a zárt cipő kitűnő táptalaj számukra. A bőr felső rétegét puhítják fel, súlyosabb esetben a körmön is megtelepedhetnek. A bőr bepirosodik, a lábujjakon és az ujjak között pikkelyesedik, ami nagyon viszket. Ahogy a gombák bontják a bőrt, úgy jelenik meg a jellegzetes savanykás szag.

Mit tehetünk a gombásodás ellen? A legfontosabb a megelőzés. Közös használatú helyiségekben: uszodában, szaunában nem ajánlatos mezítláb közlekedni. Mindig viselj papucsot! Csak a saját törülköződet használd, véletlenül se másét, még otthon sem! Fontos a jól szellőző cipő megválasztása. A zoknid lehetőleg ne legyen műszálas, ez is kedvez a fokozott izzadásnak, hordjál inkább pamutzoknit! Fürdés után mindig alaposan töröld meg a lábadat, elsősorban a lábujjak között! Törülközés után használj hintőport vagy lábsprayt!

Ha mégis elkaptad a láb gombát, feltétlen fordulj orvoshoz, családorvoshoz vagy bőrgyógyászhoz! Lehet, hogy még tablettát is szedned kell. Az orvos által javasolt kezeléseket mellett nem szabad megfeledkezned a cipődről sem. A cipődet is fertőtlenítened kell, mert a gombaspórák benn maradhatnak, és hiába a kezelés, ha újrafertőződhet a lábad általuk. Jó, ha tudod, hogy gombás fertőzést nemcsak embertársaidtól kaphatsz, hanem kedvenc háziállatodtól: macskádtól vagy tengerimalacodtól is elkaphatod.

(Dr. Küronya Zsófia nyomán)

1. Készíts szómagyarázatot a következő, gyakran használt idegen szavakhoz!

reakció: _____

stressz: _____

2. Fogalmazd meg, mitől alakulhat ki a lábszag!

2

2